

Εκταση: **1.793** τ. χλμ. Κάτοικοι: **101.010 (2011: 110.290)**

Ο νομός Ξάνθης συνορεύει προς Βορρά με τη Βουλγαρία, δυτικά με τους νομούς Καβάλας και Δράμας και ανατολικά με τον νομό Ροδόπης. Προς Νότο, βρέχεται από το Θρακικό Πέλαγος. Πρόκειται για ορεινό νομό. Οι πεδινές εκτάσεις καλύπτουν το 30% της επιφανείας του. Βρίσκονται στο δυτικό τμήμα και ορίζονται από τη λίμνη Βιστωνίδα, τον ποταμό Νέστο και το Θρακικό Πέλαγος. Τα βουνά της οροσειράς της Ροδόπης κλείνουν την πεδιάδα από τα βόρεια.

Σύμφωνα με την απογραφή του 2001, ο πληθυσμός του νομού (101.010 κάτοικοι) αυξήθηκε κατά 10,4% σε σύγκριση με το 1991 (91.063).

Το χαρακτηριστικό στοιχείο του νομού είναι η συνύπαρξη του χριστιανικού και του μουσουλμανικού στοιχείου. Η γεωργία, η κτηνοτροφία, η βιομηχανική παραγωγή, το εμπόριο και οι υπηρεσίες είναι οι βασικές ασχολίες των κατοίκων. Τα τελευταία χρόνια έχει αναπτυχθεί σε ικανοποιητικό βαθμό η τουριστική υποδομή. Ο επισκέπτης μπορεί να χρησιμοποιήσει δύο δρόμους για τη γνωριμία του με το νομό. Ο ένας είναι ο κάτω δρόμος (Ξάνθη, Γιανισέα, Πόρτο Λάγος, Αίγειρος, Κομοτηνή) που περνά μέσα από τις λιμνοθάλασσες και τοπία με έντονη βλάστηση. Ο άλλος είναι ο πάνω δρόμος (Ξάνθη, Κιμμέρια, Αμαξάδες, Ίασμος, Κομοτηνή) που περνά μέσα από βουνά.

Η ιστορία του νομού Ξάνθης

Τα Άβδηρα του θρύλου:

Η ιστορία του νομού Ξάνθης είναι άρρηκτα δεμένη με αυτήν της ευρύτερης Θράκης. Στην αρχαιότητα, την περιοχή λάμπρυναν τα Άβδηρα, η γενέτειρα του Δημόκριτου. Στον μεσαίωνα, η Ξάνθεια που έδωσε το όνομά της στη σημερινή πρωτεύουσα αλλά και σε ολόκληρο τον νομό. Τον ΙΘ' αιώνα, το Πόρτο Λάγος που αναδείχθηκε σε σημαντικό λιμάνι της περιοχής (σήμερα είναι γραφικό ψαροχώρι).

Ο Άβδηρος ήταν γιος του Ερμή και φίλος του Ηρακλή. Όταν ο ημίθεος, με εντολή του Ευρυσθέα, πραγματοποίησε τον άθλο να αιχμαλωτίσει τα ανθρωποφάγα άλογα του Διομήδη, άφησε κάποια στιγμή τα θηρία στη φύλαξη του φίλου του. Τα άγρια άλογα όμως κατασπάραξαν τον φύλακά τους και ο Ηρακλής, για να τιμήσει τον Άβδηρο, ίδρυσε στον τόπο της τραγωδίας την πόλη Άβδηρα. Ο Ηρόδοτος βέβαια αναφέρει ότι την πόλη ίδρυσε ο ήρωας Τιμήσιος, όταν μαζί με οπαδούς του εξορίστηκε από τις Κλαζομενές (656 π.Χ.). Αργότερα, η πόλη καταστράφηκε από γείτονες Θράκες. Την ξανάκτισαν Ίωνες άποικοι από την Τέω, πόλη της μικρασιατικής ακτής απέναντι στη Σάμο, όταν το 543 π.Χ. εγκατέλειψαν την Ιωνία για να μην υποδουλωθούν στους Πέρσες του Κύρου.

Εξήντα χρόνια αργότερα, τα πράγματα είχαν αλλάξει. Όταν ο Ξέρξης εκστράτευσε εναντίον της Ελλάδας, οι Αβδηρίτες τον υποδέχτηκαν φιλικά. Ο Μεγάλος Βασιλιάς τους πρόσφερε πλούσια δώρα. Μετά την ήττα των Περσών στις Πλαταιές (479), τα Άβδηρα προσχώρησαν στην Αθηναϊκή συμμαχία, συνεισφέροντας κάθε χρόνο δέκα χρυσά τάλαντα. Όμως, ένα αιώνα αργότερα (376 π.Χ.), Τριβαλλοί Θράκες κατέστρεψαν την πόλη που έγινε στη συνέχεια κτήση των Μακεδόνων (343 π.Χ.) και, μετά (170 π.Χ.), των Ρωμαίων. Στα βυζαντινά χρόνια, η πόλη ονομαζόταν Πολλοί Στύλοι ή Πολύστυλο. Μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης, έπαψαν να υπάρχουν.

Πόλη σοφών και ηλιθίων:

Ο Δημόκριτος γεννήθηκε στα Άβδηρα ανάμεσα στα 470 και 460 π.Χ. κι έζησε 109 χρόνια, έχοντας ταξιδέψει στις Αίγυπτο, Αιθιοπία, Ερυθρά Θάλασσα, Περσία και Ινδίες. Είναι ο πρώτος υλιστής φιλόσοφος της ελληνικής αρχαιότητας και ο άνθρωπος που ανακάλυψε την ατομική θεωρία, οδηγημένος σ' αυτή με βάση τη λογική καθώς πειραματικές έρευνες και εμπειρίες δεν υπήρχαν στην εποχή του. Δίδασκε ότι πυρήνας των πάντων είναι το άτομο. Τα άτομα είναι μόρια της ύλης, τα οποία κινούνται αιώνια στο κενό «αλληλοσυνωθούμενα και ενούμενα» μεταξύ τους, δίνουν γένεση στους κόσμους, ανάμεσα στους οποίους και η γη.

Θεωρείται πρόδρομος του φιλόσοφου Επικούρου αλλά και της ατομικής εποχής. Από τα άπειρα έργα που έγραψε, σώθηκαν ελάχιστα αποσπάσματα.

Στα Άβδηρα γεννήθηκε (408 π.Χ.) και ο μεγαλύτερος σοφιστής της αρχαιότητας, Πρωταγόρας, που περιόδευσε σε πολλές πόλεις διδάσκοντας την ρητορική τέχνη. Έμεινε πολύ καιρό στην Αθήνα απολαμβάνοντας την εκτίμηση των Αθηναίων ώσπου κατηγορήθηκε ως άθεος και φυγαδεύτηκε για να γλιτώσει τη ζωή του. Τα συγγράμματά του κήκαν σε δημόσιο χώρο.

Όταν στην αρχαιότητα χρησιμοποιούσαν τη λέξη «αβδηριτισμός», εννοούσαν «ηλιθιότητα». Οι Αβδηρίτες κατάντησαν ήρωες ανεκδότων, τα οποία είχαν βάση αληθινά ή περίπου αληθινά γεγονότα:

Κάποια στιγμή, διέθεσαν αμύθητα ποσά για να κατασκευάσουν άγαλμα της Αφροδίτης από ελεφαντόδοντο, πήγαν και το έστησαν στην κορφή λόφου τόσο ψηλού ώστε ούτε η ομορφιά και πολυτέλειά του φαίνονταν ούτε καλά καλά το ίδιο το άγαλμα διακρινόταν.

Ενώ η ίδια η πόλη ήταν μικρή, οι Αβδηρίτες έχτισαν μια πύλη πελώριων διαστάσεων. Ήταν τόσο χτυπητή η εντύπωση που η ματαιοδοξία τους προκαλούσε, ώστε όταν ο φιλόσοφος, κυνικός Διογένης, επισκέφτηκε τα Άβδηρα, τους είπε: «Κλείστε την πύλη. Τόσο μεγάλη που είναι κινδυνεύετε να σας φύγει από αυτήν η πόλη σας».

Κάποτε αποφάσισαν να φτιάξουν υδραγωγείο για να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα της λειψυδρίας που είχαν. Αντί όμως να κατασκευάσουν τα απαιτούμενα έργα, ξόδεψαν όλα τα χρήματα για να φτιάξουν μια τεράστια μαρμάρινη κρήνη με επίσης μαρμάρινη δεξαμενή, τις οποίες καμάρωναν αλλά δεν μπορούσαν να τροφοδοτήσουν με νερό.

Ένας Αβδηρίτης γιατρός νοίκιασε κάποτε ένα γαϊδουράκι μαζί με τον αγωγιάτη του για να πάει σε μακρινό χωριό, όπου τον είχαν καλέσει. Το μεσημέρι, έκαναν μια στάση σε μέρος που σκιά δεν υπήρχε, ενώ ο ήλιος χτυπούσε κατακούτελα. Ο γιατρός ξάπλωσε στη σκιά του γαϊδάρου. Ο αγωγιάτης τον χρέωσε παραπάνω με το επιχείρημα ότι είχε νοικιάσει τον ίδιο και τον γάιδαρο («όνο»), όχι τη σκιά του. Έφτασαν στα δικαστήρια για να λύσουν τη διαφορά. Η υπόθεση έμεινε γνωστή ως η «περί όνου σκιάς» και η έκφραση διατηρείται ως τις μέρες μας.

(Έθνος της Κυριακής, 2001 – 2002) (τελευταία επεξεργασία, 1.5.2010)